

Zdzisława Kopczyńska, Lucylla Pszczołowska

Międzynarodowa konferencja poświęcona słowiańskiej metryce porównawczej (Warszawa, 26-28 maja 1971)

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 62/4, 383-384

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
POŚWIĘCONA SŁOWIAŃSKIEJ METRYCE PORÓWNAWCZEJ

(Warszawa, 26—28 maja 1971)

Międzynarodowe spotkanie poświęcone pracom przygotowawczym nad porównawczym opisem wersyfikacji narodów słowiańskich — drugie z kolei zebranie robocze dotyczące tych zagadnień¹ — odbyło się w Instytucie Badań Literackich. Fragmentaryczne wyniki dotychczasowych badań opublikowano w szeregu artykułów oraz w tomie zbiorowym materiałów z poprzedniej konferencji, pt. *Metryka słowiańska* (Wrocław 1971).

Głównym tematem zebrania była — zgodnie z powziętymi uprzednio ustaleniami — problematyka słownika rytmicznego języków słowiańskich i jego realizacji w formatach wierszowych najbardziej typowych dla danej wersyfikacji. Wyniki pracy nad tym zagadnieniem przedstawiono w referatach Zdzisławy Koczyskiej i Lucylli Pszczółowskiej, Atanasa Sławowa (Bułgaria), Mirosłava Červenki, Kwiety Sgallowej (Czechosłowacja). Słownik rytmiczny opracowywany był we wszystkich tych wypadkach według jednakowych zasad i oparty na literackich tekstach prozaicznych z drugiej połowy wieku XIX. Prezentuje on zasób form rytmicznych w dwóch wersjach: słownik wyrazów o określonej rozpiętości sylabicznej i postaci akcentowej oraz słownik zestrojów akcentowych.

W referacie polskim dokonano porównania budowy głównych formatów wersyfikacyjnych badanego okresu z punktu widzenia udziału wyżej wymienionych jednostek rytmicznych. Z porównania tego wynika, że najbliższe językowym warunkom prozy są 11-zgłoskowiec (5+6) i 13-zgłoskowiec (7+6) — oba klasyczne polskie wiersze sylabiczne.

W referacie bułgarskim przedstawione zostały rezultaty analogicznych badań, dotyczących najważniejszego rozmiaru wersyfikacji bułgarskiej — 8-zgłoskowca. Z dwóch głównych ukształtowań tego rozmiaru bliższy prozie jest 8-zgłoskowiec (4+4), który dopiero pod koniec w. XIX przechodzi w metr trocheiczny.

Językowa organizacja 8-zgłoskowca była również przedmiotem jednego z referatów czeskich (M. Červenki). Porównano w nim 8-zgłoskowe odcinki prozy literackiej z 8-zgłoskowymi wierszami jambicznymi i trocheicznymi. Ogólne wyniki analiz prowadzą tu do stwierdzenia, że najbardziej istotnym elementem różniącym obie formy wierszowe od prozy jest frekwencja monosylab i miejsce ich występowania we wzorcu rytmicznym. Drugi referat czeski (K. Sgallowej) zajają się szczegółowo rolą monosylaby w 8-zgłoskowcu jambicznym i trocheicznym, wy-

¹ Sprawozdanie z poprzedniego — zob. „Pamiętnik Literacki” 1969, z. 4.

kazując, że rola ta związana jest w wierszu czeskim głównie z typem klauzuli, a nie tokiem metrycznym.

Nieco inne zagadnienia wchodzące w ramy wspólnych prac nad porównawczym opisem metryki słowiańskiej były przedmiotem referatu W. Chołszewnikowa (ZSRR). Zajął się on rosyjskimi formatami wierszowymi zbudowanymi ze stóp 3-zgłoskowych, przedstawiając ich językową organizację i zestawiając ją z analogicznymi polskimi odmianami toku sylabotonicznego.

Z pozostałych referatów — dwa łączyły się ściśle z programem badań nad metryką słowiańską, przynosząc obserwacje dotyczące budowy składniowej czeskich jambów i trochejów (S. Mazačowa) oraz językowego ukształtowania jednej z odmian polskiego wiersza 11-zgłoskowego (M. Grzędzielska). Trzeci referat, J. Bartmińskiego, zawierał językową charakterystykę sygnałów delimitacji początkowej wiersza pieśniowego w zakresie utworu, strofy i wersu.

W wyniku dyskusji nad referatami związanymi bezpośrednio z programem badań nad wersyfikacją narodów słowiańskich stwierdzono, że dotychczasowe analizy — po dokonaniu pewnych uzupełnień — dają już podstawy do opracowania referatu porównawczego w zakresie głównych elementów językowego wypełnienia wiersza: bułgarskiego, czeskiego, polskiego, rosyjskiego i ewentualnie serbskiego (zob. materiały poprzedniej konferencji). Członkowie międzynarodowego zespołu postanowili wobec tego spotkać się w ciągu roku celem przygotowania takiego tekstu porównawczego, który zostałby następnie przedstawiony VII Zjazdowi Słowistów. Referaty wygłoszone na konferencji będą opublikowane w tomie prac zbiorowych poświęconych temu Zjazdowi.

Zdzisława Kopczyńska, Lucylla Pszczołowska